

Daanbien áádtjobe illeldahkem mejnie saemiej áálmegen saetniesvoetekommisjovne gellieh jaepieh barkeme.

Lea histovreles bodte.

Bene tjáádtjobe geajnoesuerkesne.

Gyhtjelasse ij leah barre mij heannadamme. Gyhtjelasse aaj maam Sveerje dorje maahtojne maam daelie áádtjeme. Guktie edtja veadta Sveerjen staate jïh saemien áálmegen gaskemsh áárodh?

Veadta mijjen gaskemsh lea náake daelie. Inhtsie náake saemien áálmegasse.

Lea vihkeles jiehtedh ahte Saetniesvoetekommisjovnen barkoe ij leah barre mijjen histovrijen bïjre. Staaten politihkem ennje dabtebe. Jïh áesieh struktuvrijste mejstie dah báateme annje gáávnesieh.

Tjarke baakojde nuhtjem goh jeahtam tjibremeassimilasjovne annje daelie 2026 heannede. Menh mijjen kultuvre aaj tjarki geerelávva. Saemien maanah maehtieh Sveerjen ööhpehtimmiesysteemese báatedh jielije saemiengïeline jïh dam laehpedh veasjobe gïeline – jallh gïelem namhtah.

Sveerje ij jïjtjese dïedtem tjæллоestamme. Ih gaajhkh tjïelh gænnah (iktegisth) laaken dïedtem tjæллоsth. Ángkenh eah dam ööhpehtimmien áádtjoeh mïsse dah reaktah utnieh. Fulkestimmie ij leah nuekies jïh tjïelh mah eah sijjen dïedtem dievhtieh dah eah bysvesuvvieh.

Ij leah barre ööhpehtimmiegyhtjelasse. Lea áálmegen nuepie sijjen gïelem báetije boelverse vedtedh.

Jeatjah vuesiehtimmide aaj vuejnebe.

Daaletje laakesne jïh reeremisnie vuejnebe dïedtelgimmie struktuvrh.

Sveerje sovhkedamme vaejsjiereeremen darjodh mij áájmede dovne vaejsjide, saemien reaktah jïh saemien báatsoen vaarlidh.

Leah báatsoeburrieh mah maeksieh – ekonomijinie, jïh jïjtjeme gïetebarkojne. Lea aaj joekehts guktie sïebredahke vuajnah jïh guktie maksa goerpedehtemh jeatja buvvieh ávteste jïh guktie goerpemaaksoe báatsoen ávteste maam vaejsjie buvveme lea.

Minngemes aejkien libie aaj govleme politihkeles átnoe saemiej, báatsoen jïh báatsoeburrieh bïjre maam barre naan jaepiej juassah idtjim vïenhth veeredovvedh. Baakoeh dïjpehtieh. Eeremes dellie goh almetjh mah faamoeh utnieh dejtie jiehtieh. Daate boelhke histovreles deahpadimmeste.

Sveerjen staate lea jïjtjen laakine saemien áálmegen juakeme jïh hïspehtehteme.

Lea stoorre saejrie, dïedtelgimmie jïh sïerrestalleme. Dam annje dabtebe.

Jeenjh saemieh eah nuepiem jïjtsh gïeese, kultuvrese jïh eatnamasse utnieh.

Mij aaj Saemiedigkie dijpje.

Saemien áálmege fihkieh veeljemen baaktoe tjirkijidie veeljedh. Mijjeh mijjen tjirkijidie veeljebe jïh veeljebe politihkeles geajnoem Saemiedægkan. Veeljiijh edtjeh maehtedh gegkiestidh ahte ávtekhk aaj utnieh nuepiem saemien sïebredahken politihkeles ulmide tjïrrehtidh.

Numhtie ij leah daanbien.

Saemiedigkien áálmegeveeljemen ávtekhk tjuerieh mieriedimmes aamhtsine Sveerjen reeremen voestegh biesmedh – maam Sveerjen jeenjebelâhkoealmetjeh veeljeme – guktie áadtjoeh elliesfaamoem jïh ekonomeles nuepiem mijjen prijoriteetide tjïrrehtidh.

Demokrateles dâeriesmoere dïhte.

Saemien áálmege áadtjoeh sijjen tjirkijidie veeljedh, mohte almetjeveeljeme tjirkijh utnieh barre raajedimmie nuepiem dam politihkem maam veeljiijh leah sïjhteme tjïrrehtidh. Ibie maehtieh naemhtie jáerhkedh.

Reereme dïhte mij Saemiedigkien regleringprievegujmie, sjïere laavenjassine jïh beetnehvierhtie nænnoestimmie stuvrieh, jïh numhtie saemien áálmegen jïjtjen politihkeles ulmieh raajehtovvin.

Saemiedigkie tjoerh árrodh saemien áálmegen ellies parlamente jïh saemien sïebredahken daarpoej ávteste barkedh.

Sveerje jis dïhte minngemes noerhtelaantijste mij Saetniesvoetekommisjovnem aelkiehtamme. Mijjeh tjáavome guktie saetniesvoete – jïh liktemekommisjovnh jeatjah lehkinge jeatjahtehtemen juhtielamme.

Dannasinie mijjeh veanhtadihks.

Saemien áálmege tjáadtjoejin geajnoesuerkesne vuertieminie.

Mij daelie deahpede?

Maam Sveerje dorje goh saetniesvoete dej politihken illeldahkh vuesiehtovvin?

Mijjeh gegkiestimmieh Sveerjen reeremasse utnebe. Mijjeh vuertebe tjarke ráajvarimmide jïh eeremes ahte barkoe varki aalka.

Menh daejrebe aaj mij maahta heannadidh gosse byjjesne saemiej reaktaj bïjre digkede.

Goh staaten salkehtimmieh, goh histovreles ovriektesvoeth vuesiehtovvieh jallh goh saemiej reaktah leah sïejhme ássjalommesh eatnemen, eatnemevierhtie jïh eakan bïjre vuestielisnie, dellie tjarki digkiedimmieh sjidtieh, jïh daamtaj aassjoeh, aajhtoe jïh mïedtelesvoetem oktegs saemieh demtieh.

Dam Sveerjen staate tjuaara daejredh – jïh tjarki dâastoehidh.

Goh daate ij leah barre oktegs almetji dahkoe. Daate aaj histovrijem átna.

Guhkie lea jeenjebelâhkoesïebredahke lïereme Sveerjen seabradahkeuvtiehtimmien soptsesem bïjre gusnie saemien histovrije, saemien reaktah jïh staaten vuekieh daamtaj fáátese jallh ij leah ellieslaakan soptsesovveme.

Goh daate soptsese daelie haestiehtávva, maahta dïhte vuastalimmien jïh máerien

gáaskodh. Mohte oktegs saemieh eah edtjeh aassjoeh, aajhtoe j'ih miedtelesvoetem giertedh.

Dan ávteste ij leah saetniesvoeteprosessen ulmie ahte barre saemien histovrijen dáhkasjidh. Jeenjebeláhkoesseabradahke aaj edtja daejredh. Sveerje edtja doestedh abpe sijjen histovrijem abpe áálmegasse soptsestidh. Daate lea eaktoe guktie mijjieh maehtebe saemien áálmegen j'ih sveerjen seabradahken gaskem orre veadtam darjodh.

Saemieh seadtoes áálmege. Ibie gáessie dáarome. Mijjieh gæmhpome baakoej, tjaalegi,organiseeremen baaktoe j'ih mijjen tjarki syjhtede govlesovvedh. Dam vuejnebe abpe saemien organisasjovnehistovrijisnie, aalkoste 1800-låhkoste ávtese. Saemieh organiseeredin dan gaavhtan goh laake j'ih seabradahkeevtiedimmie sagke mijjen jieliemidie, eatnamidie, mijjen gïelide j'ih mijjen nuepiem jijtjemem bætije biejjide d'ijpedamme.

Dehtie Saemiedigkie tseegkesovvi lea daate dijaloge læssanamme. Mijjieh tjaeleme. Mijjieh håaleme. Mijjieh govlehtalleme. Mijjieh tjïelkestamme. Mijjieh reaktam j'ih Sveerjen d'iedtem mojttestehteme.

Jeenjemes joe jiehtiehtovveme. Jeenje tjaalasovveme.

J'ih daanbien gaaje vihkeles saetniesvoete buektiehtovveme lea.

Daelie bætije daltesasse.

Daelie mijjieh dahkojde krïevebe.

Dam Sveerjeste gegkiestibie – laante mij sæjhta almetjereaktam, demokratijem j'ih áálmehreaktam dáarjodh. D'hte tjuara aaj saemien áálmegem feerhmedh.

Sïlle mijjen ávtelen stoorre lea. Sjædta barkoes, mohte manne aaj vïenhtem daate sïlle aalkoe maam joem bueriebasse.

Aavoedibie fihkedh eevtjedimmide j'ih uvtelasside lohkedh.

Saemiedigkeste sijhtebe d'iedtem vaeltedh j'ih árrodh mealtan daan prosessesne.

Saemiedigkie hov tjuara joekoen sijjiem daan barkosne utnedh, ij barre mubpide uvtelasside vuajnoem vedtedh, mohte saemien áálmegen almetjeveeljeme orgaanine, iemie rolline orre geajnoem gaavnedh.

Aavoedibie ektesne orre bætije aejkïem saemien áálmegasse bigkedh – bætije biejjieh gusnie mijjen reaktah seahkaridh, mijjen gïelh jielieh, mijjen kultuvre maahta ávtenidh j'ih saemien áálmege utnieh rïektes nuepiem sijjen seabradahkem ávtenidh. Saetniesvoete daelie vâájnoesisnie.

Saemien áálmege geajnoesuerkesne tjåadtjoejin j'ih dah vuejnieh tsïeglem mij geajnoem rïektesvoetese vuesehte, aajnehke gyönehke geajnoe maam Sveerje maahta veeljedh j'ih dan mietie tjarke drïektine ávtese.

Vaajmoste jeenj gæjhtoe gaajhkh saemide mah dijjien soptsesidie juakeme, dijjien jielemh leah illeldahkem dehtie politihkeste mij saemiej vööste dorjesovveme. Dijjien soptsesh lea dan goerehtimmien vâarome, abpe goerehtimmien sealoe jïh vaajmoe.

Minngemes aaj sïjhtem Saetniesvoetekommisjovnem gijhtedh dovne dehtie mah aelkiehtamme jïh dehtie mah illeme jïh hævvi aaj dijjide mah mealtan orreme abpe aejkien. Daate ij leah sïejhme goerehtimmie orreme, mohte numhtie goh iktesth saemie aamhtsine, jeenjebe gaajhkeste. Gæjhtoe dijjien ïedtjeles barkoen åvteste maam goerehtallemasse dorjeme. Saemiedigkeste sïjhtebe orre sïllem vaeltedh jïh aavoedibie buerie ektiebarkose orre reerenassine.

Marianne Gråik, Saemiedigkien Ståvroeåvtehke, Staare 30.09.2026

